Autor Guste Santini
Utorak, 14 Studeni 2000 15:30

odlučna je najava Premijera Račana. Dobro je to najavio. Uvijek je neki lobby povećao Prijedlog proračuna, što je samo otvaralo dodatne apetite i na kraju nitko nije bio zadovoljan. Oni koji su gledali cjelinu a ne djelove ponekad su se osjećali prevarenim. Proračun je uvijek i svuda ozbiljan instrument ekonomske politike i njegova se rješenja ne bi trebalo bez velikog razloga mjenjati. Ne radi se o nametnutom proračunu ukoliko su članovi Sabora bili aktivni u njegovom pripremanju - a trebali su biti. Jedinstvenost Vlade i odlučnost Premijera valja shvatiti kao izraz potrebnog jedinstva Vlade i Sabora u narednom razdoblju koje je - i biti će - bremenito mnogim problemima. Neki od problema tek dolaze.

Argumentacija u korist Premijerovog stava je vrlo obilna i ja ću pokušati samo neke od njih naznačiti.

Svakako najvažnija prihodna stavka su porezi iz kojih će se financirati javni rashodi. Svi se slažemo da je porezna presija izuzetno visoka u Hrvatskoj. Kolika je ona veća od dopustive Vlada nezna što bi svakako valjalo istražiti. Još je nejasnija spoznaja članova Sabora o poreznom kapacitetu hrvatske privrede jer kako drugačije tumačiti upozorenje Premijera. Upravo bi Premjer svoju raspravu morao započeti temom o **poreznom kapacitetu hrvatske privrede** sa napomenom da jedino smanjenje porezne presije znači podrška izabrane vlasti dinamiziranju privredne aktivnosti. Pri tome je važno naglasiti da ovako visok proračun nikako ne može biti ekonomski utemeljen već je uvijek, po definiciji, socijalan ako je riječ o tržišnom modelu privređivanja. Ovdje bih dodao i svoje protivljenje olakom mjenjaju poreznih zakona. Naime, bez koncepcije i strategije razvoja svaki je porezni sustav istovremeno dobar i loš. Kako je moguće reći idem li ka cilju ako ga nisam jasno definirao. Priče trebalo bi, moralo bi i slično ostatak je starog sustava koji valja napustiti.

Jasno je da se **rješenje proračuna valja tražiti na rashodnoj strani.** Kako je smanjenje prava za političke stranke "samoubojstvo" to nitko nije spreman da se o ovom problemu javno progovori. Problem je u tome što političke stranke svoje ciljeve definiraju sukladno povećanju participacije svoje političke moći što birači određuju na izborima. Duži vremenski horizont je svakako potreban ali u ovako konstruiranom političkom sustavu neizvediv.

Premjer je svojevremeno ispravno uočio kako banke u uvjetima viška likvidnosti ne kreditiraju privredu što je osnonvna zadaća današnjeg bankarskog sustava. Zašto je to tako pisao sam nebrojno puta. Moj zadnji objavljen rad: "Bespuća ekonomske politike" koji je izdao Privredni vjesnik značajan dio prostora posvećuje upravo tom problemu. **Prisutna nelikvidnost privrede i prelikvidnost bankarskog sustava je kisela jabuka u koju će Vlada morati zagristi.** Pri tome važeća visina kamatnih stopa ne znači ništa. Ovo iz razloga jer bi kamatna stopa morala biti, da pojednostavimo, cijenom izjednačavanja ponude i potražnje. Ona to nije. Neučinkovitost sudstva svakako je bitan element svekoliog stanja, iako bi bilo nepravedno sve probleme svesti na problem neučinkovitog sudstva.

"Zadržavanje" iznosa proračuna približno na nivou iz ove godine svakako je značajna podrška centralnoj banci u vođenju monetarne politike. Sustavna orjentacija štednji značajan je i za najavljenu politiku tečaja kune. Međutim, zabrinjava povećanje zaduženja

države kod banaka putem kredita i/ili obveznica jer to znači istiskivanje privrtede što je značajno ograničenje u pogledu dinamiziranja privredne aktivnosti.

Prodaja obiteljskog srebra u iznosu od 12 mililjardi kuna svakako je dovoljan pokazatelj o stanju u privredi i o poreznom kapacitetu privrede. Pridoda li se iznijetom visina inozemnog duga tada je sasvim jasnom da je za privredu i ovaj proračun upitno održiv.

Posebno valja zabrinjavati **kretanje cijena u ovoj (zapravo od 1998.; u trenutku uvođenja PDV-a) godini.** Ne radi se o slučajnom ekcesu već o upornom "probijanju" troškovne inflacije. Ovo će biti još više izraženo na socijalnom planu jer dinamika socijalnih rashoda ipak, uporedi li se sa njihovom dinamikom iz vremena prethodne vlasti, je relativno manja. **Ne treba zaboraviti da se socijalne tenzije stalno povećavaju i da se broj nezbrinutih i razočaranih građana multiplicira.**

Zaključno valja istaći da je nužno dati podršku hrvatskoj Vladi i ne inzistirati na povećanju proračuna. On je svakako sam po sebi nedostatan za rješavanje tekućih problema koji svoje korjene imaju u ponašanju Sabora u prethodnim godinama. **Ipak, naglasimo, da bi povećanje Proračuna imalo pogubne posljedice po hrvatsku privredu.**